

Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri

Editör: Fatma ALİSİNANOĞLU

10. Baskı

Editör: Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ÖZEL ÖĞRETİM YÖNTEMLERİ

ISBN 978-605-364-131-5

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2024, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Şubat 2011, Ankara

10. Baskı: Eylül 2024, Ankara

Yayın-Proje: Zeynep Güler

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sonçağ Yayıncılık Matbaacılık Reklam San Tic. Ltd. Şti.

İstanbul Cad. İstanbul Çarşısı 48/48 İskitler/Ankara

Yayıncı Sertifika No: 51818

Matbaa Sertifika No: 47865

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi

Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖNSÖZ

Okul öncesi eğitim dönemi, bireyin en hızlı geliştiği ve uyaranlara en açık olduğu dönemlerden biri olarak kabul edilmektedir. Çocukların gelişimlerinin ve öğrenmelerinin çok hızlı olduğu bu dönemde verilecek eğitimin rastlantıya bırakılması oldukça yanlış bir tutum olacaktır. Bu nedenle çocuğa iyi planlanmış eğitimsel bir çevrenin sunulması önem taşımaktadır. Okul öncesi eğitimcilerinin çocuğa verecekleri eğitimin verimli olabilmesi, bu dönem çocuğunun gelişimsel özelliklerine uygun özel öğretim yöntemleri dikkate alınarak eğitim planlarının hazırlanmasını ve uygulanmasını gerektirmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocuğun eğitimine katkı sağlama bilinci ve sorumluluğu ile hazırlanmış bu kitabın içeriği YÖK Okul Öncesi Öğretmenliği Lisans Programı Özel Öğretim Yöntemleri I ve Özel Öğretim Yöntemleri II ders içerikleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. “Okul Öncesi Eğitimde Özel Öğretim Yöntemleri” isimli bu kitapta okul öncesi eğitim programının genel özelliklerine ve program içinde yer alan etkinliklerin açıklamalarına yer verilmiştir. Kitapta, okul öncesi dönemdeki çocukların gelişimsel özellikleri dikkate alınarak, okul öncesi eğitim programındaki etkinliklerde kullanılabilecek yöntemler ve bu yöntemlere ilişkin uygulama örnekleri bulunmaktadır. Okul öncesi eğitimin etkili olabilmesi ve yöntemlerin uygun şekilde uygulanması fiziksel mekân ile ilişkilidir. Bu nedenle, kitapta okul öncesi eğitim kurumlarının hem iç hem de dış mekân özellikleri ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Okul öncesi eğitim programının önemli bir bileşeni de ailedir. Kitabın son bölümünde de aile katılımının önemine ve uygulama örneklerine yer verilmiştir.

Kitabın okul öncesi öğretmenlerine ve okul öncesi öğretmen adaylarına katkı sağlayacağı umulmaktadır.

Bu kitabın hazırlanmasında yazar olarak katkı sağlayan akademisyen arkadaşlarıma ve kitabın hazırlanmasından basılmasına kadar ilerleyen süreçte emeği geçen bütün Pegem Akademi çalışanlarına teşekkür ederim.

Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU

ORCID No: 0000-0002-9177-7151

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Fatma ALİSİNANOĞLU

1. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim ve Okul Öncesi Eğitim Programı

Doç. Dr. Gülhan GÜVEN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5338-8254

2. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Programında Planlama ve Etkinlikler

Doç. Dr. Özlem ŞİMŞEK ÇETİN, Kırıkkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4120-8233

3. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Programında Kullanılan Yöntem ve Teknikler

Doç. Dr. Gülçin GÜVEN, Marmara Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9638-025X

4. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekânların Düzenlenmesi

Doç. Dr. Nilgün CEVHER KALBURAN, Pamukkale Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0622-1480

5. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İç Mekânların Düzenlenmesi

Prof. Dr. Saide ÖZBEY, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8487-7579

6. Bölüm: Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Çalışmaları

Dr. Öğr. Üyesi Berrin DİNÇ, Anadolu Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1369-5978

7. Bölüm: Okul Öncesi Eğitim Programında Aile Katılım Çalışmaları

Doç. Dr. Gözde İNAL KIZILTEPE, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5943-0537

İÇİNDEKİLER

Ön Söz	iii
Bölümler ve Yazarları.....	iv

1. BÖLÜM OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

Bölüm İçeriği.....	1
Hazırlık Soruları	1
Giriş.....	2
Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Kapsamı	2
Okul Öncesi Eğitimin Önemi	3
Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları	4
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları	5
Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri	5
Okul Öncesi Eğitim Programı	6
Okul Öncesi Eğitim Programının Tanımı.....	10
Değerlendirme Soruları.....	10
Kaynaklar.....	11

2. BÖLÜM OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA PLANLAMA VE ETKİNLİKLER

Bölüm İçeriği.....	13
Hazırlık Soruları.....	13
Giriş.....	14
Okul Öncesi Eğitim Programında Planlama	14
Okul Öncesi Eğitim Programında Aylık Plan	15
Okul Öncesi Eğitim Programında Günlük Eğitim Akışı ve Etkinlik Planı	17
Okul Öncesi Eğitim Programında Değerlendirme	22

Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Etkinlikler	25
Özet	53
Değerlendirme Soruları	54
Kaynaklar.....	55

3. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİKLER

Bölüm İçeriği.....	59
Hazırlık Soruları	60
Giriş.....	61
Okul Öncesi Eğitim Programında Kullanılan Yöntem ve Teknikler	62
Drama Yöntemi	63
Oyun Yöntemi.....	68
Müzik Yöntemi	72
Proje Yöntemi	75
İşbirliğine Dayalı Öğrenme Yöntemi.....	84
Örnek Olay Yöntemi	88
Gösteri Yöntemi.....	92
Hikâye Yöntemi	94
Soru- Cevap Yöntemi.....	98
Tartışma Yöntemi	101
Özet	105
Değerlendirme Soruları.....	107
Kaynaklar.....	108

4. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA DIŞ MEKÂNLARIN DÜZENLENMESİ

Bölüm İçeriği.....	111
Hazırlık Soruları	112
Giriş.....	113

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Şehir Planlamasındaki Yeri	113
Okul Öncesi Eğitim Kurumunun Yerleşimi.....	115
Alanın Büyüklüğü	117
Zemin ile İlişki.....	118
İç Mekân ile Dış Mekân Alanlarının İlişkisi	118
Konumlandırma/Yön.....	119
Girişler	119
Taşıt Girişi ve Park Yeri	121
Binanın Dış Görünüşü	122
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Dış Mekân Oyun Alanının Düzenlenmesi	124
Dış Mekân Oyun Alanının Önemi ve Çocuklar Üzerine Etkileri	124
Dış Mekân Oyun Alanlarında Bulunması Gereken Bölümler	126
Dış Mekân Oyun Alanlarının Düzenlenmesinde Dikkat Edilecek Noktalar	130
Dış Mekân Oyun Alanlarının Düzenlenmesinde Kullanılması Gereken Materyaller	133
Özet	140
Değerlendirme Soruları.....	140
Kaynaklar.....	141

5. BÖLÜM OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURUMLARINDA İÇ MEKÂNLARIN DÜZENLENMESİ

Bölüm İçeriği.....	145
Hazırlık Soruları	146
Giriş.....	147
İç Mekânlarda Dikkat Edilmesi Gereken Genel Özellikler	147
Fiziksel Görünüm	147
Güvenlik ve Sağlık.....	148
Aydınlatma.....	149
Isıtma	150
Havalandırma	151
Akustik.....	151
Renkler–Duvarlar–Tavanlar	152

Pencereler ve Kapılar	152
Zemin Yüzeyleri	153
İç ve Dış Bağlantı Yerleri	153
Ana Giriş	153
Resepsiyon- Koridorlar	154
Yönetim Odaları	154
Çok Amaçlı Salon.....	155
Ebeveyn Bekleme Salonu	155
Mutfak ve Yemek Salonu	155
Çamaşırhane	156
Depolar ve Dolaplar	156
Oyun Alanı.....	157
Sınıflar.....	158
Blok Merkezi.....	160
Dramatik Oyun Merkezi.....	160
Müzik Merkezi.....	161
Kitap Merkezi	161
Fen Merkezi	162
Sanat Merkezi	162
Geçici Merkezler	163
Bilgisayar Merkezi.....	163
Eğitici Oyuncak Merkezi.....	163
Yemek Pişirme Merkezi.....	163
Marangozluk Merkezi.....	164
Bakım Alanları	164
Uyku Odası	164
Tuvalet – Banyo	164
Özet	165
Değerlendirme Soruları.....	166
Kaynaklar.....	167

6. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE KATILIM ÇALIŞMALARI

Bölüm İçeriği.....	179
Hazırlık Soruları.....	179
Giriş.....	180
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Nedir?	181
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Çalışmalarının Önemi.....	182
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılım Çalışmalarının Yararları.....	183
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı Çalışmaları Niçin Gereklidir?	185
Özet.....	187
Değerlendirme Soruları.....	187
Kaynaklar.....	188

7. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMINDA AİLE KATILIM ÇALIŞMALARI

Bölüm İçeriği.....	191
Hazırlık Soruları.....	192
Giriş	193
Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Aile Katılım Çalışmalarının Planlanması.....	193
Okul Öncesi Eğitim Programında Yer Alan Aile Katılım Çalışmaları	195
Aile Eğitim Etkinlikleri	195
Ebeveyn/Veli Toplantısı.....	195
Bireysel Görüşmeler.....	196
Konferanslar.....	198
Eğitim Panosu.....	199
Eğitim Panosu Örnekleri	200
Afişler ve Broşürler	201
Afiş Örnekleri	201
Broşür Örneği	202
Ebeveyn Köşesi	202

Aile İletişim Etkinlikleri	203
Okula Geliş/Gidiş Zamanları.....	203
Kitapçıklar.....	203
Haberleşme Panosu	204
Haberleşme Panosu Örnekleri	205
Haber Mektupları.....	205
Haber Mektubu Örneği	206
Yazışmalar	207
Telefon Görüşmesi	207
İnternet ve Elektronik Posta	208
Fotoğraflar ve Teyp/Video Kayıtları.....	209
Toplu Dosyalar (Portfolyolar)	209
Gelişim Dosyası (Portfolyolar).....	209
Dilek/Öneri Kutusu	210
Ailelerin Eğitim Etkinliklerine Katılımı	210
Ailelerin Sınıf İçi ve Dışı Etkinliklere Katılımı.....	210
Ev Ziyaretleri	212
Aile Katılım Formu Örneği.....	213
Ailelerin Yönetim ve Karar Verme Sürecine Katılımı	214
Okulun Toplumla İşbirliği Süreci.....	215
Özet	216
Değerlendirme Soruları	216
Kaynaklar.....	217
Yazarlar Hakkında.....	220

1. BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ EĞİTİM VE OKUL ÖNCESİ EĞİTİM PROGRAMI

Doç. Dr. Gülhan GÜVEN, Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5338-8254

Bölüm İçeriği

Hazırlık Soruları
Giriş
Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Kapsamı
Okul Öncesi Eğitimin Önemi
Okul Öncesi Eğitimin Amaçları
 Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları
 Okul Öncesi Eğitimin Amaçları
Okul Öncesi Eğitimin İlkeleri
Okul Öncesi Eğitim Programının Tanımı
Okul Öncesi Eğitim Programının Özellikleri
Özet
Değerlendirme Soruları
Kaynaklar

Hazırlık Soruları

- Okul öncesi eğitim nedir ve hangi yaşları kapsar?
- Okul öncesi eğitim neden gereklidir?
- Okul öncesi eğitimin amaçları ve ilkeleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitim programının özellikleri nelerdir?
- Okul öncesi eğitim nasıl olmalıdır?

Giriş

Okul öncesi dönem, insan yaşamının diğer dönemlerinin temellerini oluşturan bir dönemdir. Sağlıklı bireyler yetiştirebilmek için, çocukların gelişim özelliklerini ve ihtiyaçlarının neler olduğunu bilmek gereklidir. Çocukların gelişim özelliklerini bilmeden eğitim vermek tesadüflere bağlı ve istemeden de olsa onların zarar görmelerine neden olabilir. Çocuğun okul öncesi dönemdeki çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek, bugünkü bilimsel ve teknolojik gelişmelerin sağladığı olanaklarla artık ailenin yalnız başına başarabileceği bir konu olmaktan çıkmıştır. Bu açıdan okul öncesi eğitim kurumları, çok önemli bir görev üstlenmektedirler. Bu kurumlar çağdaş toplumun gereksinimi olan duygu ve düşüncelerini özgürce anlatabilen araştırmacı, meraklı, girişimci, üretici, karşılaştığı problemlere çözümler ve seçenekler üretebilen, kendi kendine karar verebilen, kendi haklarına ve başkalarının haklarına saygılı, sahip olduğu gücü en üst düzeyde kullanabilen, kendi kendini denetleyebilen bireyler yetiştirebilmek için ailenin en büyük desteği olmak durumundadır (Oktay, 2003). Böylesine önemli bir misyon üslenmiş okul öncesi eğitim kurumlarının programlarının çocuğu destekleyecek ve geleceğe taşıyacak nitelikte olması gerekmektedir.

Bu bölümde okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı, önemi, amaçları, ilkeleri ve okul öncesi eğitim programının tanımı ve genel özelliklerine yer verilmiştir.

Okul Öncesi Eğitimin Tanımı ve Kapsamı

Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş çocuklarının bilişsel, psikomotor, sosyal-duygusal, dil gelişimlerinin ve özbakım becerilerinin desteklendiği eğitim süreci olarak tanımlanabilir. Okul öncesi eğitim; “erken çocukluk dönemi eğitimi” veya “erken çocukluk eğitimi” olarak da adlandırılmaktadır. Okul öncesi eğitimi, erken çocukluk dönemi eğitiminden ayıran en önemli fark, bazı kaynaklarda erken çocukluk dönemine ilköğretim birinci sınıf yani 7-8 yaş grubunun da dâhil edilmesidir.

Okul öncesi eğitim, program ve pedagojik anlayışıyla ilköğretimden ayrılmaktadır. Okul öncesi eğitim, çocuğun tüm alanlarını, ruh ve akıl sağlığını desteklemenin yanı sıra, çocuğun bireysel gelişimine ve yaşına uygun olarak bilgi ve beceri edinmesini de amaçlamaktadır (Roopnarine ve Johnson, 2005). Gelişimlerini desteklerken, çocukların yaparak yaşayarak ve oyun yolu ile öğrenmelerini temel almaktadır.

Türkiye’de okul öncesi kurumlar, kuruluş amaçlarına ve bağlı olduğu kurumlara göre kategorilere ayrılmaktadır. Bunlar:

- Millî Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlar